

Den digitale foderkæde er vigtigere end nogensinde før

God lagerstyring af grovfoder handler både om at passe på det, man har, og udnytte det bedst muligt.

Der er stor forskel på, om man taber fem eller 13 procent af sit grovfoder – og med udsigten til store forandringer i planteproduktionen med skrappe kvælstofkrav bliver det endnu mere afgørende at få maksimalt output af de afgrøder, der måske bliver sparsomme i fremtiden. Derfor er lagerstyring ikke bare en praktisk detalje, men en vigtig del af moderne fodermanagement.

Det vurderer Thomas Andersen, specialkonsulent hos SEGES Kvæg. Han peger på, at mange bedrifter i fremtiden kan blive mere sårbare, hvis der bliver mindre af nogle af de afgrøder, der traditionelt fylder i grovfodersammensætningen.

"Hvis vi for eksempel mister betydelige mængder majs til ensilage, bliver det endnu vigtigere at vide, hvad man har på lager, hvilken kvalitet det har, og hvor langt det rækker," siger han.

Lagerstyring kræver systematik og automatik, så man er klar til at møde en travl hverdag, forklarer Thomas Andersen.

Ifølge Thomas Andersen skal man gøre op med den gamle tankegang om, at der 'bare skal være nok'. I stedet skal der være styr på både mængde, kvalitet og anvendelse.

Pas godt på det, du har

Meget handler om basal fodermanagement. Men på en travl bedrift kan de gode rutiner let glide ned ad prioriteringslisten. Derfor er det vigtigt at have fokus på hele processen fra høst til udfodring. Når der ensileres, handler det blandt andet om at sikre en god samkøring, små lag, tilstrækkelig pakning og en tæt afdækning, så stakken holdes iltfri og beskyttet mod fugle, vand og andre påvirkninger.

Også udtagningen har stor betydning. En lige snitflade, god fremdrift i stakken og en teknik, der ikke ilter ensilagen unødigt, er med til at mindske forrådnelse og spild.

"Mange af tingene ved vi jo godt. Men det forebyggende arbejde er netop det, der kan være svært at holde fast i, når hverdagen går stærkt," siger Thomas Andersen.

Brug data til bedre beslutninger

Den anden del af lagerstyringen handler om at bruge data aktivt. Ved at registrere udbytte og kvalitet allerede ved høst, for eksempel med NIR-måling på snitteren, får man et langt bedre billede af, hvad der ligger i stakken.

NIR-dataene kan kobles til DMS' lagerstyrings-system, og med udstyr på foderblanderen kan man samtidig følge, hvad der reelt tages ud og bruges. Dermed bliver det muligt at følge foderkæden fra mark til ko.

De data kan bruges til at vurdere, om stakken rækker, om der skal handles korn eller kraftfoder ved siden af, og om fodringen passer til køernes behov. Samtidig giver det bedre mulighed for at sammenholde foderforbrug og produktion.

"Lagerstyring kræver systematik. Det er lidt som med kummeffryseren derhjemme. Det er fint at skrive ned, hvad man lægger i, men hvis man ikke også registrerer, hvad man tager ud, mister listen hurtigt sin værdi," siger Thomas Andersen.

Derfor bliver automatik vigtig. Jo mere der kan registreres løbende, jo større er chancen for, at det faktisk bliver gjort i en travl hverdag.

Thomas Andersen opfordrer derfor kvægbrugere til at tage en snak med fodringsrådgiveren om, hvordan lagerstyringen kan styrkes på den enkelte bedrift.

"Det vigtigste er at komme i gang. Om man bruger digitale løsninger, streger på siloen eller en kombination, så handler det om at tage lagerstyring alvorligt. Jo bedre data vi har, des bedre kan vi planlægge, udnytte foderet og udvikle produktionen," siger han.

Fokus på Lagertab

	Indvejet Ton	Udvejet Ton	Tab Ton	Tab %
	Høstet udbytte	Opfodret udbytte		
1.+2. slæt 2023	2581	2668	-87	-3,37
Majs 2023	6041	5173	868	14,37
1. slæt 2024	1699	1690	9	0,53
Majs 2024	5515	5506	9	0,16
2. slæt 2024	1341	1048	293	21,85

Land og by mødes i øjenhøjde på Landsskuet

På Landsskuet i Herning bliver afstanden mellem land og by lidt mindre. Her møder kvægbrugere børn, familier og forbrugere ansigt til ansigt – og nysgerrigheden er stor, når snakken falder på køer, kalve, mælk og livet på landet.

Der er tæt trafik mellem staldene. Børn peger, spørger og nærmer sig dyrene med en blanding af nysgerrighed og forsigtighed. Nogle holder sig lidt tilbage. Andre rækker hånden frem mod en ko eller kalv.

For de deltagende kvægbrugere er Landsskuet mere end dyr i ringen og fagligt fællesskab. Det er også en mulighed for at vise hverdagen frem og tage de samtaler, der sjældent opstår gennem en skærm eller i en debatspalte.

Jesper Arnth, formand for Landbrug & Fødevarer Kvæg, ser det direkte møde som en af Landsskuets store styrker.

"Vi prøver at vise forbrugerne, hvordan dyrene ser ud. Vi er her som landmænd, så folk kan stille de spørgsmål, de måtte have."

"Det er så vigtigt, at vi gør os umage og møder folk herude. Dem, der kommer på landsskuet, skal have en fed oplevelse."

Nysgerrighed frem for afstand

Debatten om landbruget kan være skarp. Men blandt gæsterne i Herning oplever Jesper Arnth en anden stemning.

"Når man hører debatten i både radio og tv, kan man godt få et indtryk af, at der er rigtig mange, der er kritiske over for landbruget.

Dem, vi møder herude, er meget nysgerrige og stiller mange konstruktive spørgsmål. Så det er fedt at få nogle gode snakke og møde folk i øjenhøjde."

Her bliver spørgsmål om dyrevelfærd, foder og fødevarer til konkrete samtaler mellem mennesker.

"Vi vil gerne vise alt det gode frem, som landbruget byder på."

For de yngste gæster begynder mødet helt konkret. En gruppe børn fra Klatretræet i Herning Kommune bevæger sig gennem området med store øjne og små skridt. Dorte Kristensen, pædagogisk leder ved Klatre-

Indvoldene vakte nysgerrighed i Barselsgangen

Studerende gav børn og voksne et sjældent kig ind i dyrenes kroppe – og mod til nærkontakt.

I Barselsgangen på Landsskuet kunne børn og voksne komme helt tæt på det, der normalt er gemt væk. Studerende fra husdyrvidenskab og veterinærmedicin viste organer fra kvæg og grise frem og brugte dem til at fortælle om dyrenes kroppe og vejen fra dyr til fødevarer.

På et bord lå blandt andet maver og andre organer, som gæsterne kunne se og røre ved. Bag standen stod en gruppe studerende, der havde sat sig for at gøre biologien konkret.

– Vi er en gruppe husdyrvidenskabsstuderende, dyrlægestuderende fra både KU og Foulum, som er gået sammen om at vise

organer frem. Vi har fået en stand her i barselsstalden, hvor vi har lidt forskellige organer liggende – både fra ko og gris.

Fra "ad" til nysgerrighed

For mange børn begyndte besøget med en vis skepsis. Men den varede sjældent længe, fortæller Rasmus Nissen, der læser husdyrvidenskab på Københavns Universitet.

"I starten er der mange børn, der siger 'ad, det lugter'. Men efter et par minutter, så har de vænnet sig til det – og så ryger handskerne på, og der skal røres ved indvoldene. Det er superfedt at se, hvordan de bliver nysgerrige. Så vil de rigtig gerne røre og lære."

Formidlingen tog udgangspunkt i det, gæsterne kunne se foran sig. De studerende fortalte om organernes funktioner og om

forskellene mellem dyrene. Samtidig gav standen anledning til at tale om en del af husdyrproduktionen, som mange børn ellers kun møder som færdige varer i supermarkedet.

"Når man arbejder med dyr i landbruget, skal de også slagtes en gang imellem. Vi håber, vi kan give børnene en større forståelse for, hvad der sker fra dyrets liv til de ender i køledisken.

Den direkte kontakt gjorde også formidlingen særlig for de studerende. Reaktionen kom med det samme, og spørgsmålene fulgte hurtigt efter.

"Børn er så umiddelbare, og vi får en direkte respons på det, vi fortæller, og det er bare en fed oplevelse."

træet, fortæller, at besøget giver børnene oplevelser, de ikke møder hver dag.

"Vi er her for at give børnene nogle oplevelser. Det er ikke alle børn, der kommer ud at se dyr i deres hverdag, og så er det en unik mulighed for at komme ind og se en masse forskellige dyr."

Fra stald til spisebord

Når børnene står tæt på dyrene, opstår spørgsmålene af sig selv. Det giver anledning til at tale om forbindelsen mellem stalden og den mad, der ender på bordet.

"Vi får mulighed for at se dyrene og få nogle gode snakke om, hvor maden kommer fra."

For nogle børn kræver det lidt tid at komme helt tæt på. Men oplevelserne bliver hængende, også når turen til Landsskuet er slut.

"Ungerne er meget begejstrede. Nogle gange tager det lidt tid før de tør komme ned at røre ved dyrene – men til gengæld er det noget, vi kommer til at snakke om i meget lang tid, når vi kommer hjem."

For kvægbrugere er det netop en del af værdien. Besøget lever videre i samtaler hjemme i familierne og i institutionerne, og mødet med landbruget får ansigter og stemmer.

Jesper Arnth tager også selv noget med sig fra dagene i Herning: følelsen af et stærkt fællesskab og en branche, som mange fortsat gerne vil møde og tale med.

"Først og fremmest bliver jeg voldsomt stolt. At se de mange aktiviteter vi har på hele landsskuet og det fællesskab, vi har, er virkelig noget, der får mig til at føle stolthed. Og så tager jeg det med mig, at vi har en berettigelse i samfundet. Og synes, vi er relevante at snakke med. Det er virkelig dejligt."

Efter lidt skepsis bliver mange af de besøgende børn nysgerrige og vil gerne røre og lære.

Kødkvæg fylder også på Landsskuet

Landsskuet handler ikke kun om malkekøer og mælk. Kødkvægserne er også en del af skuet, hvor avlere viser deres dyr frem og møder land og by ansigt til ansigt.

Landsskuet er en fantastisk platform til formidling, mener Søren Grunnet.

Mellem staldene står Søren Grunnet, Limousin-avler og fungerende formand for Dansk Kødkvæg. For ham er Landsskuet en stærk scene for mødet med publikum.

"Den platform vi har til formidling, er fantastisk. Der er rigtig mange mennesker, der kommer forbi Landsskuet. Der er rigtig mange fra byen, der kommer forbi – og der er også rigtig mange fra landet, som skal ud at kigge." Han håber, at gæsterne tager et billede med sig hjem: "Alle byboerne skal se, at vores dyr har det godt, og at folk er gode til at pleje deres dyr."

For Søren Grunnet er glæden ved Landsskuet tæt forbundet med fællesskabet blandt de unge.

"Det er fantastisk at se, at der er mange unge med, og de er på vej." Selv om antallet af kvægbrugere gennem årene er blevet mindre, oplever han, at interessen for dyrskuerne holder sig stærk.

"Der er ingen tvivl om, at vi bliver færre. Det har vi set over en lang årrække. Men dyrskuerne er stadig utroligt populære steder at komme for både land og by – det er helt eminent."

Landmænd tog snakken med gæsterne

I Barselsgangen stod landmænd klar til at vise dyrene frem og svare på spørgsmål. For fodermester Mads Klausholt blev mødet med gæsterne et positivt modbillede til debatten på sociale medier.

Mads Klausholt er ansat som fodermester på en bedrift med 300 økologiske køer og er nyvalgt bestyrelsesmedlem i Holstebro-Struer

Selv kritiske spørgsmål fører ofte til gode samtaler, er Mads Klausholts oplevelse.

Landboforening. På Landsskuet talte han med gæster om hverdagen i landbruget.

"Jeg synes, det er rigtigt godt, at vi er her, og forbrugere kommer tæt på dyrene og møder os i øjenhøjde. Når man ser på sociale medier, så kan det godt virke som en ensoprettet kritik af landbruget."

For Mads Klausholt er den direkte kontakt en mulighed for at rette misforståelser og vise en mere konkret virkelighed.

"Jeg oplever tit at se falske oplysninger om landbruget. Så det er godt, vi kommer her og får vist dyrene frem. Der er mange, der er positive over for landbruget. Og det er faktisk ret rart at få at vide som landmand, at vi ikke er hadet af den brede befolkning."

Også kritiske spørgsmål fører ofte til gode samtaler.

"Vi får enkelte kritiske spørgsmål. Men jeg oplever nu, at når vi får forklaret, hvad der er op og ned i det, så er det som regel ikke så slemt."

FAKTA OM MATHIAS

Fulde navn:	Mathias K.M. Hansen
Alder:	39 år
Bedriftstype:	Kvægbrug og planteavl
Område:	Egebjerg, Odsherred på Sjælland
Bedrift:	60 ammekøer og 175 hektar
Ved siden af landbruget:	Underviser på Landbrugsskolen Sjælland i Høng

“

Vi har et ansvar som erhverv, og det er jeg klar til at tage på mig.

Mathias vil ikke lægge alle æg i én kurv

Med naturpleje, planteavl og planer om 120 Jersey-køer vil Mathias skabe en bedrift med flere ben at stå på.

For Mathias K.M. Hansen handler fremtidens landbrug ikke om at sætte alt på én produktionsgren. Det handler om at tænke i sammenhænge, sprede risikoen og udnytte de muligheder, der er på bedriften.

I dag driver han naturpleje med Angus-køer og har planteavl ved siden af. Nu står han over for næste skridt: at udvide med 120 Jersey-malkekøer.

“Jeg vil gerne skabe en bedrift, hvor de forskellige driftsgrene understøtter hinanden. Naturpleje kan noget, planteavl kan noget, og mælkeproduktionen kan give et stærkere økonomisk fundament,” siger Mathias.

Han har overtaget gården gennem et klassisk generationsskifte og driver den i rent selveje. Fokus har fra begyndelsen været at gøre naturpleje til en egentlig driftsgren. Angus-køerne går på ekstensive arealer om sommeren og kommer hjem om vinteren. På den måde er dyrene med til at pleje naturen, samtidig med at de indgår i en samlet landbrugsbedrift.

Men selv om kødprisen er fornuftig, er økonomien i naturpleje svær.

Naturpleje kan ikke stå alene

Ifølge Mathias er udfordringen ikke afsætningen af kødet. Den store barriere er adgangen til arealer og den måde, arealerne bliver udbudt på.

“Naturpleje er en god driftsform, og den kan godt generere indtægt. Men den kan ikke forrente en stor gæld alene. Derfor skal den stå sammen med noget andet,” siger han.

Han oplever, at konkurrencen om naturarealerne er hård. Når arealer udbydes, kan store aktører byde meget lavt, fordi deres krav til indtjening er anderledes. Det gør det svært for unge landmænd, der gerne vil bruge naturpleje som en reel del af bedriften.

“Hvis man som ung landmand skal betale forpagtningsafgiften forud, mens støtten først kommer senere, kræver det en stærk kassekredit. Det er en reel barriere,” siger Mathias.

Han efterlyser derfor, at der i højere grad bliver set på kvaliteten af naturplejen, lokalkendskab og evnen til at passe dyrene, når arealer udbydes, og ikke kun på kroner og øre.

Jersey-køer skal give næste ben under bedriften

Planen er nu at etablere en ren mælkeproduktion med 120 Jersey-køer. Staldene er der, miljøgodkendelsen er på plads, og finansieringen er tæt på. Tanken er at have et benhårdt fokus på mælk uden egen opdræt, mens ammekøerne fortsat skal bruges til naturpleje om sommeren.

For Mathias handler det om at skabe synergi. Malkekøerne kan give en mere stabil indtjening, mens naturplejen udnytter de ekstensive arealer og de ressourcer, der allerede er på bedriften.

“Jeg vil ikke lægge alle æg i én kurv. Jeg tror på, at fremtidens bedrift skal have flere driftsgrene, der spiller sammen. Jeg underviser på landbrugsskolen, og jeg kan tydeligt mærke, at den yngre generation ser muligheder i at blande produktionsformerne på en anden måde, end vi har været vant til tidligere,” siger han.

Selvom Mathias er fremsynet og har planer for fremtiden, lægger han ikke skjul på, at det er vanskeligt at være ung landmand med ambitioner. Adgang til jord, finansiering, sprøjteforbud og kvælstofregulering fylder meget. Men han holder fast i optimismen.

“Det bliver aldrig umoderne at spise mad. Heller ikke kød og mælk. Vi har et ansvar som erhverv, og det er jeg klar til at tage på mig. Men så skal der også være plads til os, der gerne vil drive landbrug og udvikle det,” siger Mathias.

Han tilføjer, at kvægbruget og dyr i naturen stadig har en vigtig berettigelse:

“Når folk går ude i naturen og ser køerne, bliver de glade. Det giver en åbenhed, som vi skal bruge aktivt til at minde folk om, hvad kvægbruget betyder for hele vores samfund – både når det handler om fødevarerproduktion og lokalsamfund,” siger han.